

Stål – och metallindustrins betydelse för svenskt välstånd

Inledning och sammanfattning

- Stål- och metallindustrin sysselsätter över 51 000 personer.
- Förädlingsvärdet uppgår till 56 miljarder kronor.
- Branschen är av stor regional betydelse. I Gävleborg står stål- och metallindustrin för över 14 procent av förädlingsvärdet och närmare sex procent av den totala sysselsättningen.
- Det mesta av det som produceras exporteras. Exportvärdet uppgår årligen till drygt 100 miljarder kronor.
- Stål- och metallindustrin har en viktig roll i det globala miljöarbetet och stora investeringar genomförs. Branschens sysselsättning och förädlingsvärde väntas därför öka framöver.

I den här rapporten belyser Industriarbetsgivarna vilken betydelse stål- och metallindustrin har för Sveriges välstånd. Hur betydelsefull en bransch eller industri är för ett land beror bland annat på hur många som sysselsätts samt hur stort förädlingsvärde och exportvärde som skapas. Ett högt förädlingsvärde bidrar till ett lands välstånd via inkomster, vilket skapar grunden för en väl fungerande välfärd. Betydelsen av höga exportvärden är att dessa kan betala för importen av varor och tjänster. Ju mer som exporteras och ju högre priserna på exporten är, desto mer kan importeras.

Branschens regionala betydelse och bidrag till en balanserad utveckling i landet är också av vikt. De inkomster som genereras lokalt kan bland annat användas till att finansiera regionens välfärd så som exempelvis personal inom den offentliga sektorn. Branschens

Stål och metallindustrins betydelse för svenskt välstånd är framtagen av Industriarbetsgivarna och författad av Kerstin Hallsten, Tor Desax och Pontus Liljefors. Rapporten utgör en del av en serie rapporter om basindustrins betydelse för det svenska samhället.

Industriarbetsgivarna är arbetsgivarorganisationen för stål-, metall-, gruv-, massa-, pappers-, sågverks-, byggnadsämnes- och buteljglasindustri samt svetsmekanisk industri. Industriarbetsgivarna företräder nära 1000 medlemsföretag med cirka 90 000 anställda.

 **INDUSTRI
ARBETSGIVARNA**

möjlighet att bidra till en mer hållbar utveckling är också central i och med den gröna omställning som pågår i världen med ökad efterfrågan på klimatsmarta produkter. Utifrån dessa aspekter är det tydligt att stål- och metallindustrin sammantaget har stor betydelse för Sverige.

Om stål- och metallindustrin

Sverige har en lång historia av malmbrytning och metallframställning. Järnmalmerna från Bergslagen och kopparn från Falu gruva var viktiga inkomstkällor redan under medeltiden och har tillsammans med malmfälten i Västerbotten och Norrbotten haft stor betydelse för Sveriges välstånd. Under delar av 1600-talet svarade Sverige för två tredjedelar av världens kopparproduktion och på 1700-talet kom järnet att utgöra hela 75 procent av den totala svenska exporten vilket genererade stora statliga inkomster i form av skatter och exporttullar.

Den svenska stål- och metallindustrin har genomgått stora förändringar sedan mitten av 1900-talet och över tid har företagen riktat in produktionen på mer avancerade produkter. Andelen legerade stål har ständigt ökat och företagen är idag specialiserade inom olika områden där de tillverkar högt förädlade produkter som huvudsakligen exporteras. SCB:s definition av stål- och metallindustrin omfattar de företag vars verksamhet bedriver smältning eller raffinering av järn och andra metaller från malm, tackjärn eller skrot. Industrin omfattar även de företag som tillverkar metallegeringar och superlegeringar genom att tillföra kemiska ämnen till rena metaller. Produkten av smältning och raffinering, vanligen i form av göt, används för valsning, dragning och strängpressning för att framställa plattor, plåt, band, stång, tråd, rör och ihåliga profiler. I smält form används metallerna även för att framställa gjutgoods och andra basmetallvaror.¹

Störst förädlingsvärde kommer från framställningen av järn och stål, som innefattar välkända företag så som exempelvis SSAB och Sandvik. Utöver det omfattar stål- och metallindustrin även framställning av bland annat bly, zink, koppar, silver och guld. Delar av Bolidens verksamheter räknas exempelvis in dit. Dessa verksamheter möjliggörs till stor del av den goda tillgången till järnmalm, basmetaller och ädelmetaller från de svenska gruvorna.

Stål- och metallindustrin **sysselsätter** över 51 000 personer, vilket är drygt en procent av det totala antalet sysselsatta i hela ekonomin och 1,5 procent av näringslivets totalt antal sysselsatta.² Av dessa 51 000 sysselsatta är drygt 17 500 *direkt* sysselsatta och omkring 33 500 *indirekt* sysselsatta, enligt SCB:s input/output-statistik för år 2018. De direkt sysselsatta är de som arbetar i det sista steget i förädlingskedjan med att producera stål- och metallindustrins slutprodukter medan de indirekt sysselsatta är de personer som möjliggör slutproduktionen genom att leverera insatsvaror och insatstjänster. De indirekt sysselsatta är alltså underleverantörer till de företag i stål- och metallindustrin som står för slutproduktionen.

Varje jobb inom stål- och metallindustrin skapar således nästan två ytterligare jobb bland underleverantörer inom andra branscher och även inom den egna branschen. Den så kallade

¹ Utifrån SCB:s definition av SNI 24.

² Beräknat utifrån den senaste input-output-statistiken (I/O) från 2018, se appendix för mer information.

multiplikatorn för sysselsättningen uppgår till 2,9, vilket jämfört med många andra branscher är en hög siffra. Underleverantörerna återfinns bland annat inom de branscher som levererar råvaror och insatsvaror till stål- och metallindustrin, men även inom tjänstesektorn. Så mycket som 60 procent av underleverantörerna kommer från tjänsteföretag. En anledning till att många av underleverantörerna jobbar inom tjänstesektorn är att företagsstrukturerna inom industrin har förändrats under lång tid. Tjänster som tidigare funnits in-house hos de företag som tillverkar slutprodukterna, köps numera in från både externa och koncerninterna företag i allt större utsträckning. Därmed är de indirekta jobben viktiga att ta hänsyn till för att få en korrekt uppfattning om hur många personer som sysselsätts inom industrins olika branscher (se vidare fördjupningsrutan "Företagen inom stål- och metallindustrin är verksamma i flera olika branscher").

Inom stål- och metallindustrin återfinns tusentals tjänsterelaterade jobb knutna till bland annat bemanning, anläggningsservice, underhållstjänster samt rengöring av industrimaskiner. Flest jobb bland underleverantörerna skapas dock inom branscherna för återvinning och sanering. Detta kan delvis kopplas till att stål- och metallindustrin använder återvunnet insamlingskrot i tillverkningen.

Stål- och metallindustrin producerar, direkt och indirekt, slutprodukter till ett **förädlingsvärde** som uppgår till omkring 56 miljarder kronor (värdet på slutprodukten minus värdet på insatsprodukter). Detta motsvarar 1,3 procent av Sveriges totala förädlingsvärde och 1,7 procent av näringslivets totala förädlingsvärde.

För varje krona förädlingsvärde som skapas direkt i stål- och metallindustrin skapas indirekt 1,7 kronor inom andra branscher och företag inom den egna branschen som är knutna till stål- och metallindustrins slutprodukter. Därmed uppgår multiplikatorn för förädlingsvärdet till 2,7.

Den största underleverantören till stål- och metallindustrin i termer av förädlingsvärde är gruvindustrin. Förädlingsvärdet som skapas i gruvindustrin till följd av stål- och metallindustrins behov av råvaror uppgick till 5,4 miljarder kronor 2018. Det indirekta förädlingsvärdet kan förändras över tiden beroende på konjunktur och efterfrågan. Exempelvis ökade förädlingsvärdet inom gruvindustrin från 2,3 miljarder 2015 till 5,4 miljarder 2018 tack vare ökad efterfrågan på stål- och metallindustrins produkter mellan dessa år.

Stål- och metallindustrin har även en viktig roll som underleverantör åt andra branscher. Totalt arbetar cirka 11 500 personer inom stål- och metallindustrin med att producera insatsvaror till andra branscher och företag inom den egna branschen, varav över 4 000 sysselsätts som underleverantörer åt tillverkningsindustrierna för metallvaror, motorfordon och maskiner. Drygt 1 000 personer är dessutom sysselsatta som underleverantörer till byggindustrin.

Stål- och metallindustrin **exporterar** majoriteten av de slutprodukter som produceras – hela 96 procent av branschens producerade förädlingsvärde.² Denna exports förädlingsvärde uppgick under 2018 till nästan 54 miljarder kronor. Utöver detta skapar företagen inom stål- och metallindustrin stora värden när de levererar insatsvaror till andra branscher inom

Sverige. De färdiga slutprodukterna som förädlas i dessa företag säljs antingen i Sverige eller så går de i sin tur på export.

Under 2019 exporterade stål- och metallindustrin varor till ett bruttovärde av 103 miljarder kronor, enligt handelsdata från SCB.³ Detta motsvarade nästan sju procent av Sveriges totala export av varor. I och med coronapandemins utbrott sjönk exportvärdet till 93 miljarder kronor under 2020 vilket var drygt nio procent lägre än under 2019.

Nettoexporten, där importvärdet dras av från det totala värdet av exporten, visade ett överskott på drygt 31 miljarder kronor år 2020. Att vi har ett överskott är en följd av att Sverige under lång tid har haft en god tillgång till metallmalmer som framgångsrikt har brutits i gruvindustrin och förädlats inom stål- och metallindustrin.

Med undantag för finanskrisen har stål- och metallindustrin haft en stark **produktivitetstillväxt** under de senaste decennierna. Sedan 2011 har produktiviteten vuxit med nästan fyra procent per år i genomsnitt.

Stål- och metallindustrins verksamhet är spridd runt om i Sverige och är på så vis av stor **regional betydelse**. I Gävleborg utgör stål- och metallindustrin nästan fjorton procent av förädlingsvärdet och cirka sex procent av antalet sysselsatta.⁴ Dessa sysselsatta inom stål- och metallindustrin står för 7,5 procent av Gävleborgs skatteintäkter. Om alla skatteintäkter från arbetsinkomst inom stål- och metallindustrin i regionen skulle användas till att finansiera offentligtanställda skulle stål- och metallindustrin bidra till att finansiera cirka 2 800 jobb inom den offentliga sektorn i regionen.

För riket som helhet står stål- och metallindustrin för drygt en procent av alla skatteintäkter från arbetsinkomster. Skatteintäkterna motsvarar drygt 14 000 tjänster inom offentlig sektor.

Stålindustrin i Sverige släpper ut störst mängd koldioxid av landets alla industrier. Det arbete som görs inom industrin för att minska sina utsläpp utgör därmed en viktig del i det **globala miljöarbetet** som pågår runtom i världen. Dels är det viktigt att minska sina egna utsläpp och utsläppen i Sverige. Men än viktigare är att ta fram processer för hållbar ståltillverkning som sedan kan användas i andra länder där utsläppen är betydande. Det är det största bidraget till den globala miljön.

Sverige är redan idag världsledande när det kommer till att producera miljömässigt bra stål men arbetar ständigt med att bli ännu bättre. Eftersom metall kan återvinnas hur många gånger som helst utan kvalitetsförlust är återvinning en viktig del inom stål- och metallindustrin. I Sverige återvinns 84 procent av alla metallförpackningar och den skrotbaserade tillverkningen, som är betydligt mindre energikrävande än den malmbaserade tillverkningen, utgör ungefär en tredjedel av råstålsproduktionen.^{5,6}

---

³ Att exportvärdet är högre än förädlingsvärdet beror på att exportvärdet är ett bruttovärde, det vill säga värdet av insatsprodukter är inte borträknat.

⁴ De regionala beräkningarna utgår från I/O-data (se appendix för mer information).

⁵ Enligt en [rapport från naturvårdsverket](#) från 2018.

⁶ Se information på [Jernkontorets](#) hemsida.

Stora investeringar genomförs samtidigt för att ytterligare minska industrins klimatpåverkan. Sedan 2016 sker ett samarbete mellan SSAB, LKAB och Vattenfall under projektnamnet HYBRIT för att nå en fossilfri järn- och stålframställning.⁷ I juni 2021 producerades världens första vätgasreducerade järnsvamp vid pilotanläggningen i Luleå och i augusti 2021 lyckades SSAB tillverka världens första fossilfria stål. Målet är att SSAB ska vara först i världen med att kunna leverera fossilfritt stål till kund under 2026. I februari 2021 presenterade dessutom uppstickaren H2 Green Steels sina planer på fossilfri ståltillverkning utanför Boden. Målsättningen är att tillverkningen ska starta redan 2024, alltså två år innan SSAB planerar för att kunna tillverka fossilfritt stål i kommersiell skala.

Dessa två projekt är en del av en historiskt stor satsning på fossilfri industri i norra Norrland som kommer skapa många nya jobb. Nyrekryteringsbehovet hos endast SSAB, LKAB och H2 Green Steels förväntas enligt företagen själva uppgå till uppemot 12 000 personer fram tills år 2026.⁸ När dessutom övrig fossilfri verksamhet räknas in tillsammans med den indirekta sysselsättningen som skapas hos underleverantörer, beräknas mellan 30 000 – 60 000 nya jobb uppkomma i Norrbotten och Västerbotten under de närmaste fem åren. I dessa siffror inkluderas exempelvis även etableringen av batteritillverkaren Northvolt i Skellefteå. Enligt regeringens samordnare kan befolkningen i dessa två regioner förväntas öka med ungefär 100 000 personer fram till år 2035.

---

⁷ Se [HYBRIT – fossilfri stålproduktion](#).

⁸ Dessa siffror bygger på företagens egna uppskattningar av rekryteringsbehovet och bör därför inte likställas med direkt sysselsättning enligt I/O-statistiken.

Innehållsförteckning

Inledning och sammanfattning	1
Många sysselsätts av stål- och metallindustrin	7
Multiplikatorn hög	8
I vilka branscher jobbar underleverantörer?.....	9
Vilka är stål- och metallindustrin underleverantörer till?	10
Viss minskad sysselsättning över tid	10
Stål- och metallindustrin skapar stort värde	11
Växande förädlingsvärde men minskande andel	12
Förädlingsvärdets multiplikator.....	13
Multiplikatorerna uppreviderade	13
Stål- och metallindustrins export stor	14
Stål- och metallindustrin viktig ur ett regionalt perspektiv	17
Appendix	20

Många sysselsätts av stål- och metallindustrin

En central del vid analys av en branschs betydelse för ett land är att veta hur många som faktiskt sysselsätts av branschen på ett eller annat sätt. Det kan låta enkelt att sätta en siffra på hur många som arbetar inom stål- och metallindustrin men faktum är att Statistiska centralbyrån (SCB) använder sig av flera olika begrepp för antalet arbetare och även flera olika undersökningar som mäter sysselsättningen på olika sätt.

Enligt totalundersökningen Företagens ekonomi (FEK) var 27 438 personer anställda inom stål- och metallindustrins alla bolag år 2018. Ytterligare en källa till antalet anställda är den kortperiodiska sysselsättningsstatistiken (KS). Det är en företagsbaserad urvalsundersökning som främst syftar till att indikera förändringen av antalet anställda på arbetsmarknaden. Enligt denna statistik var 27 848 personer anställda i stål- och metallindustrin under 2018. Motsvarande siffra var 27 005 under 2020. Enligt Nationalräkenskaperna (NR), som bygger på uppgifter från FEK och även arbetskraftsundersökningarna (AKU), var i genomsnitt 29 100 sysselsatta inom stål- och metallindustrin år 2018. Motsvarande siffra för 2020 uppgick till 27 250.

SCB redovisar även statistik över hur stor sysselsättning som är kopplad till den slutliga efterfrågan på produkter från ekonomins olika branscher genom att räkna samman alla som sysselsätts i hela värdekedjan fram till slutproduktionen. Detta kallas input/output-statistik (I/O). I denna statistik beräknas totalt antal sysselsatta utifrån begreppen direkt sysselsatta och indirekt sysselsatta. De direkt sysselsatta är de personer som antas arbeta med den faktiska slutproduktionen av en branschs produkter, det vill säga det sista steget i förädlingskedjan. De indirekt sysselsatta är de personer som möjliggör slutproduktionen genom att leverera insatsvaror och insatstjänster till de företag i branschen som tillverkar slutprodukterna. De indirekt sysselsatta är alltså underleverantörer till dessa företag och kan sysselsättas av såväl externa som koncerninterna företag, exempelvis bemanningsföretag eller av huvudkontoret.

Företagen inom stål- och metallindustrin är verksamma i flera olika branscher

De bolag som stål- och metallindustrin innefattar bedriver ofta andra verksamheter än enbart stål- och metallframställning. Ett tydligt exempel är Boliden som både utvinner metallmalmer i sina gruvor samt framställer metaller i sina smältverk. Därmed tillhör bolaget både gruvindustrin (SNI B) och stål- och metallindustrin (SNI 24) utifrån SCB:s branschklassifikation. Dessutom tillhör vissa av Bolidens verksamheter branscherna *forskning och utveckling, huvudkontor, partihandel* samt *tillverkning av kemikalier och kemiska produkter*. Därmed tillskrivs dessa verksamheters sysselsättning och förädlingsvärde andra branscher än stål- och metallindustrin, trots att de är en del av Boliden-koncernen. På liknande sätt har exempelvis SSAB och Ovako verksamheter som tillhör andra branscher än stål- och metallindustrin. Faktum är att många av de stora industriföretagen i Sverige är uppbyggda på liknande sätt och tillhör därmed flera olika näringsgrenar.

Att bortse från att de flesta stora varuproducerande företagen innefattar verksamheter som i själva verket klassificeras som tjänstebanscher eller andra varuproducerande branscher, innebär att industrins storlek och betydelse riskerar att underskattas. Genom att istället ta hänsyn till den indirekta sysselsättning och de indirekta värden som skapas i dessa verksamheter, ges en mer korrekt bild av industrins omfattning.

Antalet totalt sysselsatta till följd av slutlig efterfrågan på stål- och metallindustrins produkter var **51 160** år 2018. Av dessa var **17 619** direkt sysselsatta i det sista steget av förädlingskedjan med den faktiska slutproduktionen av stål- och metallindustrins produkter. De indirekt sysselsatta uppgick till **33 541**. Där ingår bland annat underleverantörer av råvaror, utrustning till maskiner och underhållstjänster. Även exempelvis inköpta administrativa tjänster och försäljningstjänster ingår bland de indirekt sysselsatta. De indirekt sysselsatta arbetar till stor del inom andra branscher än stål- och metallindustrin även om vissa kan vara anställda av samma företag som tillverkar slutprodukterna.

Tabell 1. Anställda enligt FEK och KS samt sysselsatta enligt NR och I/O. Andel i procent av totalen inom parentes

	2018	2019	2020	Multiplikator
Anställda (FEK)	27 438	27 148		
Anställda (KS)	27 848	28 374	27 005	
Sysselsatta (NR)	29 100 (0,6)	28 700 (0,6)	27 250 (0,5)	
Direkt sysselsatta (I/O)	17 619			
Indirekt sysselsatta (I/O)	33 541			
Totalt sysselsatta (I/O)	51 160 (1,0)			2,9

Antalet totalt sysselsatta enligt I/O har en nära koppling till antalet sysselsatta enligt NR. I/O-statistiken omfattar de direkt sysselsatta samt de personer som jobbar som underleverantörer till företagen som tillverkar stål- och metallindustrins slutprodukter. NR-statistiken omfattar de direkt sysselsatta samt de personer som jobbar inom stål- och metallindustrin som underleverantörer åt andra branscher. I NR-statistiken ingår därmed inte den indirekta sysselsättningen som den slutliga efterfrågan på stål- och metallindustrins produkter skapar i andra branscher. Att stål- och metallindustrins totala sysselsättning är högre enligt I/O än sysselsättningen enligt NR, innebär alltså att fler personer sysselsätts som underleverantörer till stål- och metallindustrin jämfört med det antal personer som sysselsätts inom stål- och metallindustrin som underleverantörer åt andra branscher.

Tabell 2. Antal sysselsatta enligt NR och I/O under 2018

	I/O	NR
Antal personer som är underleverantörer till stål- och metallindustrin	33 541	
Antal direkt sysselsatta	17 619	17 619
Antal personer inom stål- och metallindustrin som är underleverantörer till andra branscher och företag inom den egna branschen		11 481
Summa	51 160	29 100

Multiplikatorn hög

När det kommer till hur mycket sysselsättning och förädlingsvärde som skapas i andra företag och branscher kopplade till en viss branschs slutproduktion, är branschens multiplikator ett centralt begrepp. Multiplikatorn för sysselsättningen är kvoten mellan totalt

sysselsatta och direkt sysselsatta. Denna uppgick 2018 till 2,9 för stål- och metallindustrin vilket är en hög siffra jämfört med många andra branscher. Detta innebär att för varje direkt sysselsatt i stål- och metallindustrin skapas indirekt 1,9 jobb som syftar till att leverera insatsvaror och insatstjänster till det företag som står för slutproduktionen. Varje jobb inom stål- och metallindustrin skapar alltså nästan två ytterligare jobb inom andra branscher och inom den egna branschen. Den höga multiplikatorn kan delvis vara ett resultat av att stål- och metallindustrin har en stor del avknoppade företag och att många därmed sysselsätts inom andra branscher än stål- och metallindustrin trots att de tillhör samma koncern som den verksamhet som står för slutproduktionen.

I vilka branscher jobbar underleverantörer?

Inom vilka branscher jobbar då underleverantörerna till stål- och metallindustrin, det vill säga; i vilka branscher skapas den indirekta sysselsättningen?

Underleverantörerna återfinns bland annat inom de varuproducerande branscherna hos de företag som levererar råvaror och insatsvaror till stål- och metallindustrin. Flest underleverantörer kommer från branschen återvinning och sanering där 3 121 personer sysselsätts. Att sanering och återvinning är en viktig underleverantör i termer av sysselsättning kan förklaras av att industrin återvinner en stor del av metallerna genom att använda bland annat återvunnet insamlingskrot i tillverkningen. Dessutom genererar järn- och ståltillverkningen restprodukter som till viss del deponeras. Den näst största underleverantören inom den varuproducerande sektorn i termer av sysselsättning är gruvindustrin där 1 647 personer arbetar med att leverera de råvaror som stål- och metallframställningen kräver.

Majoriteten av de personer som sysselsätts som underleverantörer till stål- och metallindustrin återfinns dock inom tjänstesektorn. Faktum är att nästan 20 000 personer inom tjänsteproducerande företag sysselsätts av stål- och metallindustrin. Detta motsvarar cirka 60 procent av den indirekta sysselsättningen som branschen ger upphov till. Behovet av industriell utrustning och metallbearbetningsmaskiner skapar exempelvis 3 065 jobb inom partihandeln. Ytterligare 2 989 personer sysselsätts av de verksamheter som utövas av huvudkontor eller konsultföretag med att till exempel erbjuda organisationsplanering samt planering kring strategiska frågor. Utöver det skapas tusentals tjänsterelaterade jobb knutna till bland annat bemanning, anläggningservice, underhållstjänster samt rengöring av industrimaskiner.

Tabell 3. Branscher som är underleverantörer till stål- och metallindustrin, antal sysselsatta och förädlingsvärde

Stål- och metaltillverkning	Största	Nästa största	Tredje största	Totalt indirekt
Antal sysselsatta	3 121 Sanering / återvinning	3 065 Partihandel	2 989 Konsulttjänster och huvudkontor	33 541
Förädlingsvärde (miljarder kronor)	5,4 Gruvindustrin	3,0 Partihandel	2,9 Sanering / återvinning	34,8

Anm; Sanering/återvinning är SNI 37–39, partihandel är SNI 46, konsulttjänster och huvudkontor är SNI 69–70 och gruvindustrin är SNI 05–09

Vilka är stål- och metallindustrin underleverantörer till?

Stål och metallindustrin levererar i sin tur viktiga insatsvaror till andra branscher. Stålet används till stor del i olika typer av tillverkning där metalltillverkning, fordonstillverkning och byggindustrin är de tre största branscherna som stål- och metallindustrin levererar till. Över 4 000 personer sysselsätts av tillverkningsindustrierna för metallvaror, motorfordon och maskiner och ytterligare 1 079 personer arbetar med att producera insatsvaror till byggindustrin. Totalt sysselsätts 11 481 personer inom stål- och metallindustrin med att leverera insatsvaror till andra branscher eller företag inom den egna branschen. Närmare 80 procent av de personer som jobbar inom stål- och metallindustrin som underleverantörer till andra branscher, levererar till företag som verkar i den varuproducerande sektorn.

Tabell 4. Branscher som stål- och metallindustrin är underleverantörer till, antal sysselsatta och förädlingsvärde

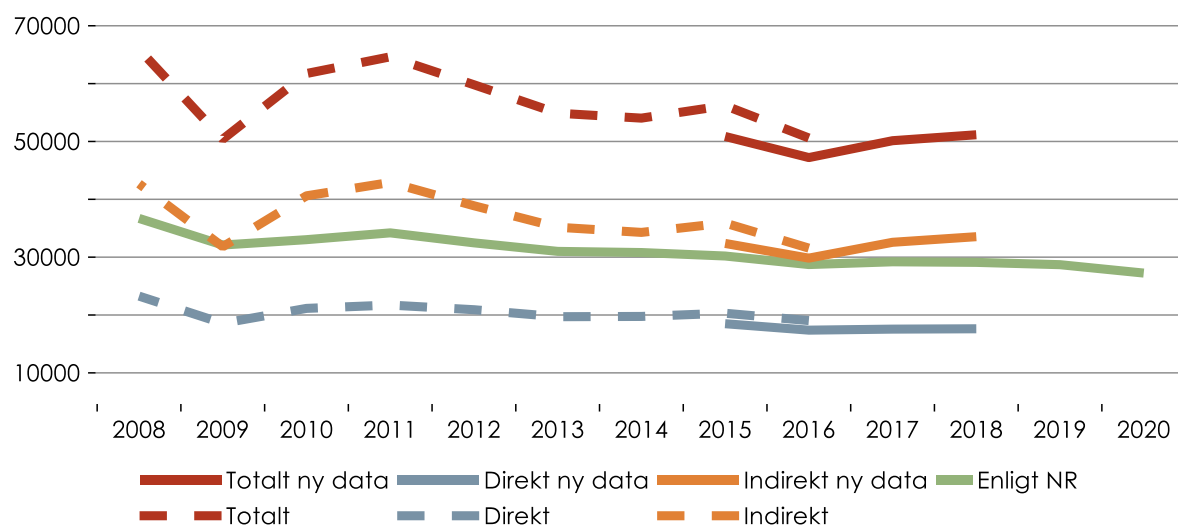
Stål- och metalltillverkning	Största	Nästa största	Tredje största	Totalt
Antal sysselsatta	1 862 Metalltillverkning	1 257 Fordons- tillverkning	1 079 Bygg- verksamhet	11 481
Förädlingsvärde (miljarder kronor)	2,2 Metalltillverkning	1,5 Fordons- tillverkning	1,3 Bygg- verksamhet	13,6

Anm; Metalltillverkning är SNI 25, fordonstillverkning är SNI 29 och byggverksamhet är SNI 41–43

Viss minskad sysselsättning över tid

Sett över tid har sysselsättningen inom stål- och metallindustrin minskat något sedan 2008 (se Figur 1). SCB har reviderat I/O-tabellerna för åren 2015 till 2018, vilket redovisas som heldragna kortare linjer i figurerna nedan. Under dessa tre år var den totala sysselsättningen i princip oförändrad. SCB:s reviderade sysselsättningsstatistik ligger relativt nära den gamla I/O-statistiken. NR-statistiken visar på en liknande långsiktig trend som I/O men med mindre svängningar historiskt.

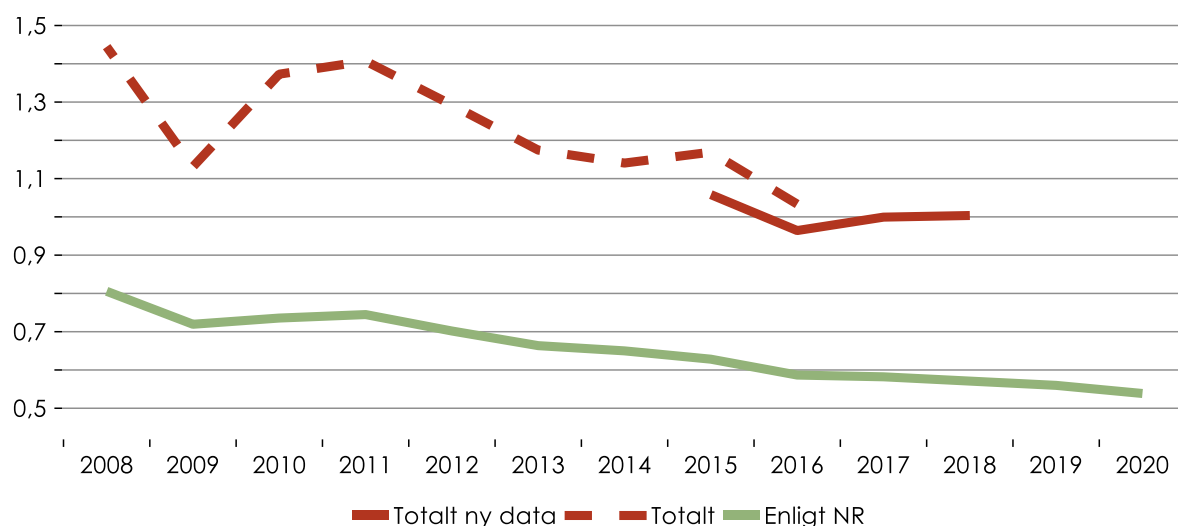
Figur 1. Antal sysselsatta inom stål- och metallindustrin

Totalt sysselsatta (direkt och indirekt) inom stål och metallindustrin, som andel av hela ekonomin, har under perioden minskat från 1,4 procent till en procent mellan 2008 och

2018. Detta beror delvis på en minskad sysselsättning inom stål- och metallindustrin men även på att fler människor är sysselsatta inom andra branscher än tidigare. Sysselsättningen inom stål- och metallindustrin har även minskat sedan 2008 utifrån NR-statistiken. Enligt dessa siffror var stål- och metallindustrins andel av sysselsättningen i hela ekonomin 0,8 procent år 2008 och 0,6 procent år 2018. Motsvarande siffra för 2020 uppgick till 0,5 procent.

Figur 2. Sysselsatta inom stål- och metallindustrin som andel av hela ekonomin enligt I/O och NR, procent

I ett längre perspektiv kan den minskande sysselsättningen kopplas till en ökad automatisering inom stål- och metallindustrin. En av drivkrafterna bakom den ökande automatiseringen är arbetsmiljöfrågor. För att minska skaderisken och minimera personalens hantering av varmt stål har automatisering prioriterats, vilket i sin tur har effektiviserat produktionen. Från början av 80-talet fram tills åren precis före finanskrisen, växte produktiviteten med i genomsnitt 4,4 procent per år för att sedan minska drastiskt under 2008 och 2009.⁹ Under de senaste tio åren har stål- och metallindustrins förädlingsvärde i fasta priser rört sig sidledes trots att antalet arbetade timmar fortsatt att minska vilket innebär att produktiviteten har utvecklats positivt. Under perioden 2011–2020 uppgick den genomsnittliga årliga produktivitetstillväxten till cirka 3,7 procent.

Stål- och metallindustrin skapar stort värde

På samma sätt som för sysselsättningen går det att analysera hur stort förädlingsvärde som skapas direkt och indirekt inom stål- och metallindustrin. Direkt förädlingsvärde utgörs av värdet på slutprodukterna som skapas av stål- och metallindustrins direkt sysselsatta. Indirekt förädlingsvärde är värdet av de insatsvaror och insatstjänster som skapas i värdekedjan och som möjliggör slutproduktionen av stål- och metallindustrins produkter. Det totala förädlingsvärdet är alltså värdet av slutprodukterna inom stål- och metallindustrin samt det värde som skapas indirekt i andra branscher samt företag inom den egna branschen då de levererar insatsvaror och insatstjänster till de företag som står för slutproduktionen.

⁹ Produktiviteten anges som förädlingsvärde i fasta priser dividerat med antalet arbetade timmar.

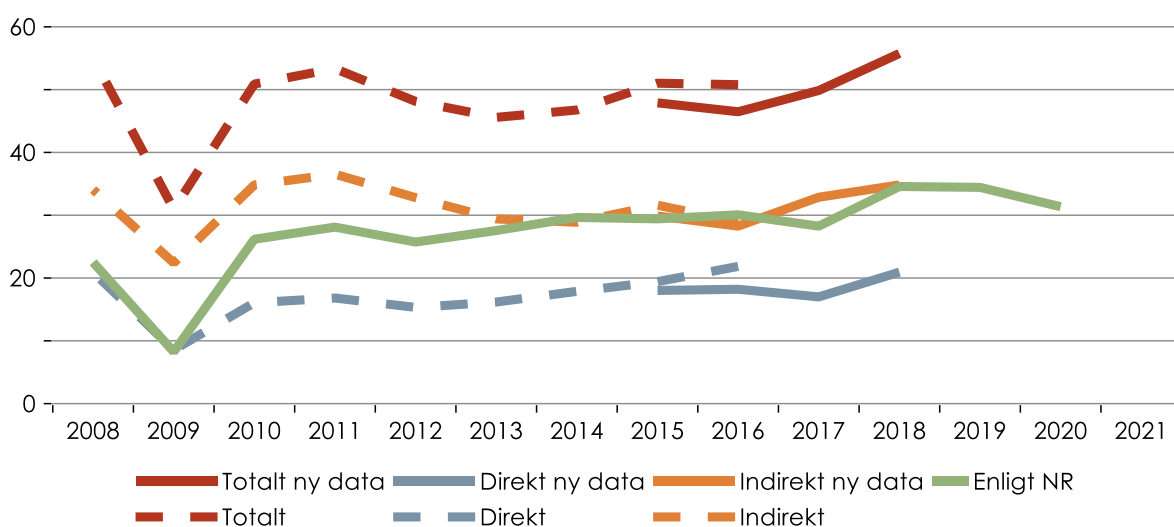
När det kommer till det indirekta förädlingsvärdet så är bilden lite annorlunda jämfört med den indirekta sysselsättningen (se Tabell 3). Den största underleverantören är då gruvindustrin trots att endast 1 647 personer sysselsätts indirekt. Det förädlingsvärde som skapades i gruvindustrin genom att vara underleverantör till stål- och metallindustrin uppgick år 2018 till 5,4 miljarder kronor.

Stål- och metallindustrin skapar även stora förädlingsvärden i andra branscher i egenskap av underleverantör av insatsvaror. Störst förädlingsvärde skapas i metallvaruindustrin, fordonsindustrin och byggindustrin. Dessa branscher är även de som skapar flest underleverantörsjobb inom stål- och metallindustrin (se Tabell 4).

Växande förädlingsvärde men minskande andel

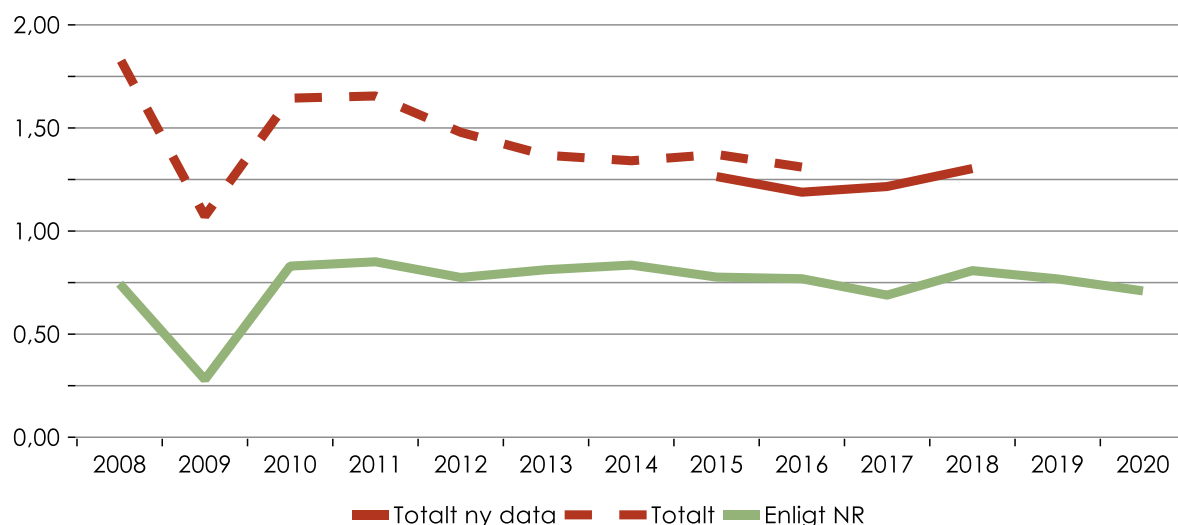
I Figur 3 nedan visas utvecklingen av förädlingsvärdet som producerades inom stål- och metallindustrin i löpande priser under perioden 2008 till 2018. Det totala förädlingsvärdet inom stål- och metallindustrin har under perioden ökat och uppgick år 2018 till cirka 56 miljarder kronor enligt I/O-statistiken (se tabell 5). Återigen är det tydligt att stål- och metallindustrin bidrar till en ökad efterfrågan på insatsvaror och insatstjänster från andra branscher och företag i den egna branschen, då det indirekta förädlingsvärdet till och med är större än det direkta förädlingsvärdet.

Figur 3. Förädlingsvärde inom stål och metallindustrin, löpande priser, miljarder kronor

Det direkta och indirekta förädlingsvärdet i stål- och metallindustrin utgjorde sammantaget ungefär 1,3 procent av det totala förädlingsvärdet i hela ekonomin under 2018 (se Figur 4). Som andel av näringslivets totala förädlingsvärde uppgick stål- och metallindustrins andel till 1,7 procent. Beräknat enligt NR var stål- och metallindustrins andel av ekonomins totala förädlingsvärde drygt 0,8 procent år 2018 och 0,7 procent år 2020. Jämfört med 2008 så är andelen i princip oförändrad enligt NR-statistiken.

Figur 4. Förädlingsvärde inom stål- och metallindustrin som andel av hela ekonomin enligt I/O och NR, procent

Förädlingsvärdets multiplikator

Förädlingsvärdets multiplikator var 2,7 år 2018, vilket betyder att för varje krona förädlingsvärde som skapas direkt inom stål- och metallindustrin skapas indirekt 1,7 kronor, inom andra branscher knutna till stål- och metallindustrin.

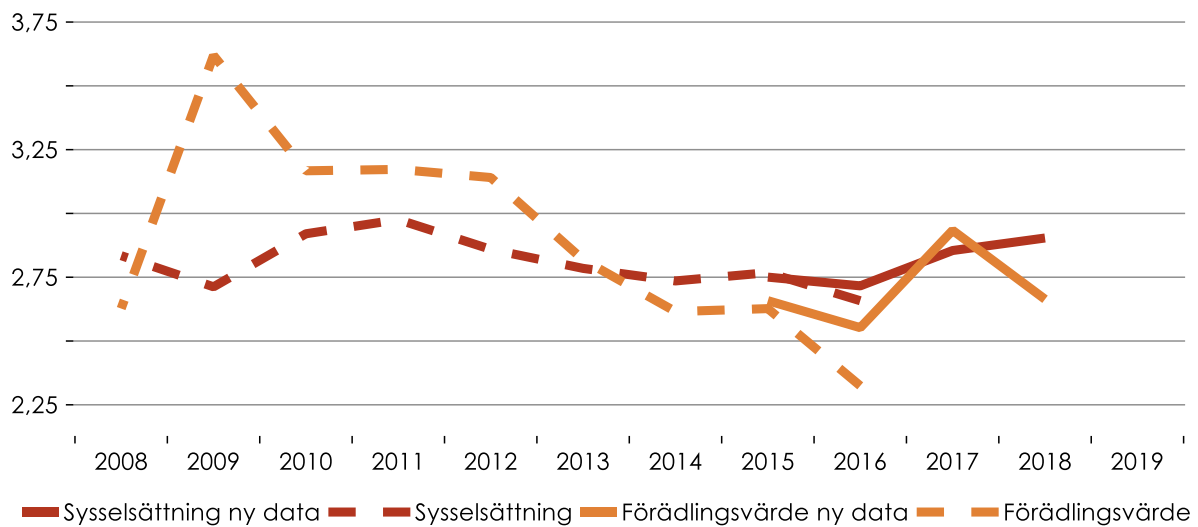
Tabell 5. Förädlingsvärde (FV) enligt I/O och enligt NR, miljarder kronor

	Direkt FV (I/O)	Indirekt FV (I/O)	Totalt FV (I/O)	FV 2018 (NR)	FV 2020 (NR)
Förädlingsvärde (miljarder kronor)	20,9	34,8	55,8	34,6	31,3
Andel av totalt FV (procent)			1,3	0,8	0,7
Multiplikator			2,7		

Multiplikatorerna uppreviderade

I SCB:s reviderade data för stål- och metallindustrin har direkt sysselsatta justerats ned något mer än indirekt sysselsatta. Detta har medfört att multiplikatorn är högre än i SCB:s tidigare I/O beräkningar (se Figur 5). Multiplikatorn för sysselsättning har för år 2016 reviderats upp från 2,66 till 2,72. Även multiplikatorn för förädlingsvärdet har reviderats upp, från 2,32 till 2,55.

Figur 5. Multiplikatorer för stål- och metallindustrin

Stål- och metallindustrins export stor

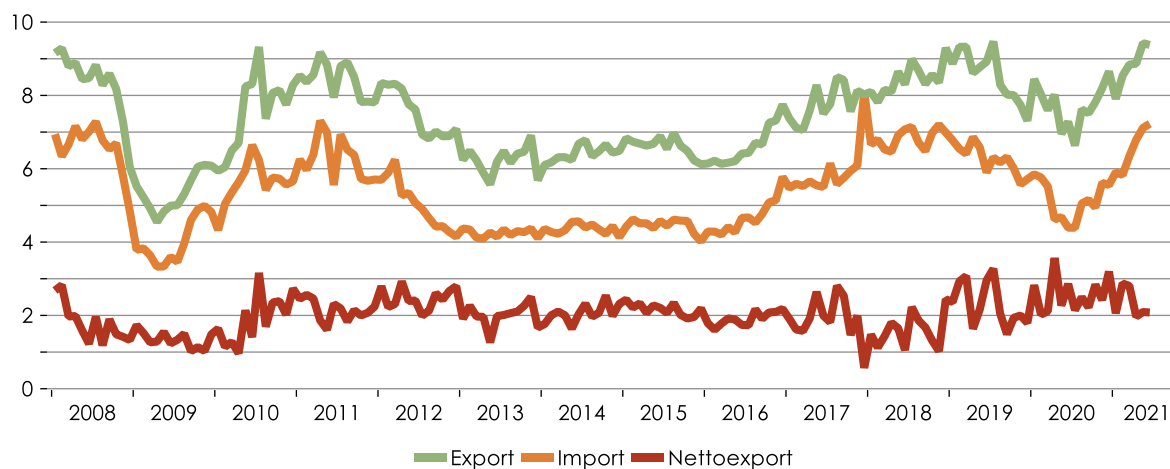
Stål- och metallindustrin är en väldigt exportberoende bransch och en stor del av det som produceras går till exportmarknader. Under 2019 exporterade stål- och metallindustrin varor till ett bruttovärde på nästan 103 miljarder kronor. Med bruttovärde menas produktionsvärdet, det vill säga värdet av slutprodukterna utan att räkna bort värdet av insatsvarorna.

Stål- och metallindustrins export av varor motsvarade år 2019 ungefär 6,8 procent av Sveriges totala export av varor. Nettoexporten, där alla importerade varor dras av från exporten, var under samma period 27,6 miljarder kronor. Att vi har en positiv nettoexport är en följd av att Sverige har god tillgång till metallmalmer samt att de svenska stålverken är bra på att återvinna metallerna. Stål- och metallindustrins nettoexport är även stark i relation till hela tillverkningsindustrin där nettoexporten låg på 29 miljarder kronor under 2019.

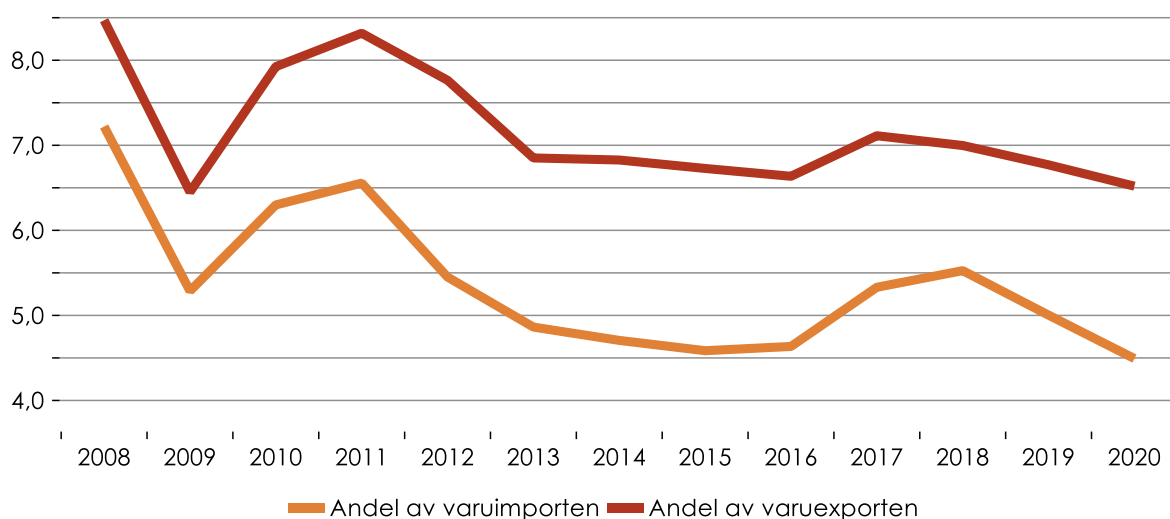
Coronapandemin hade inledningsvis en negativ effekt på exporten genom en allmänt minskad efterfrågan och handel. Under helåret 2020 var exporten av stål- och metallindustrins produkter tio miljarder kronor lägre, eller knappt nio procent lägre, jämfört med 2019. Under andra halvan av 2020 fram tills mitten av 2021 ökade däremot stål- och metallindustrins export tydligt (se Figur 6).

Både exporten och importen har under perioden 2008–2020 varierat men följer varandra relativt väl. Totalt sett minskade stål- och metallindustrins andel av Sveriges totala varuexport och totala varuimport under dessa år (se Figur 7).

Figur 6. Stål- och metallindustrins export, import och nettoexport av varor, säsongrensad månadsdata, miljarder kronor

Figur 7. Stål- och metallindustrins andel av total varuexport och varuimport, årsdata, procent

I/O-statistiken innefattar även uppgifter om exporten. Till skillnad från SCB:s handelsdata som visar det totala bruttovärdet av det som exporteras, anger I/O-statistiken det totala förädlingsvärdet av de slutprodukter som exporteras.¹⁰ Dessutom anges direkt och indirekt export på motsvarande sätt som för sysselsättningen, alltså värdet av den slutproduktion som exporteras samt det värde som skapas indirekt inom den egna branschen och andra branscher då de levererar insatsvaror och tjänster till företagen som exporterar slutprodukterna.

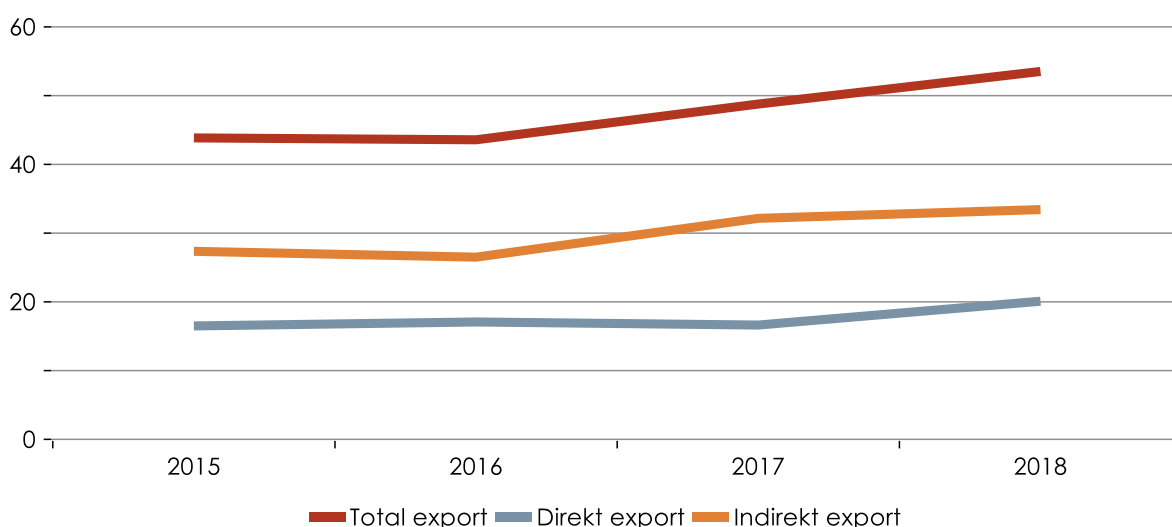
Enligt I/O-statistiken uppgick den totala exporten av stål- och metallindustrins förädlingsvärde till 53,5 miljarder kronor under 2018. Detta motsvarar 4,5 procent av Sveriges totala exporterade förädlingsvärde och ungefär 96 procent av det totala förädlingsvärde som stål- och metallindustrins slutproduktion ger upphov till. Den direkta

¹⁰ Förädlingsvärdet räknas fram genom att räkna bort värdet av insatsvaror och insattjänster från bruttovärdet.

exporten uppgick till cirka 20,1 miljarder kronor medan den indirekta exporten var värd omkring 33,4 miljarder kronor (se Figur 8). Detta innebär att värdet av stål- och metallindustrins slutprodukter som exporteras till stor del skapas bland underleverantörerna i förädlingskedjan.

Utöver det skapar företagen inom stål- och metallindustrin stora värden när de levererar insatsvaror till företag inom andra branscher som i sin tur exporterar färdiga slutprodukter. Under 2018 uppgick detta förädlingsvärde till drygt sex miljarder kronor. Störst indirekt exportvärde skapades bland tillverkningsindustrierna för metallvaror, motorfordon och maskiner, vars företag använder stål- och metallindustrins insatsvaror i sin produktion.

Figur 8. Stål- och metallindustrins förädlingsvärde som exporteras enligt I/O, miljarder kronor

Tabell 6. Stål- och metallindustrins export, miljarder kronor (andel av total export i procent inom parentes) [andel av total varuexport i procent i procent inom hakparentes]

	2018	2019	2020
I/O totalt förädlingsvärde som exporteras	53,5 (4,5)		
I/O andel av totalt förädlingsvärde som exporteras (procent)	96,0		
I/O direkt förädlingsvärde som exporteras	20		
I/O indirekt förädlingsvärde som exporteras	33,5		
SCB exportdata, bruttovärde	101 (4,9) [7,0]	103 (4,6) [6,8]	93 (4,5) [6,5]
SCB exportdata, nettoexport	19,0	27,6	31,3

Anm; I I/O-statistiken anges förädlingsvärdet vilket betyder att värdet av insatsvarorna har räknats bort. Bruttovärdet utgår istället från produktionsvärdet, alltså värdet av slutprodukten, utan att räkna bort värdet från insatsvarorna. Nettoexporten är definierad som export minus import.

Stål- och metallindustrin viktig ur ett regionalt perspektiv

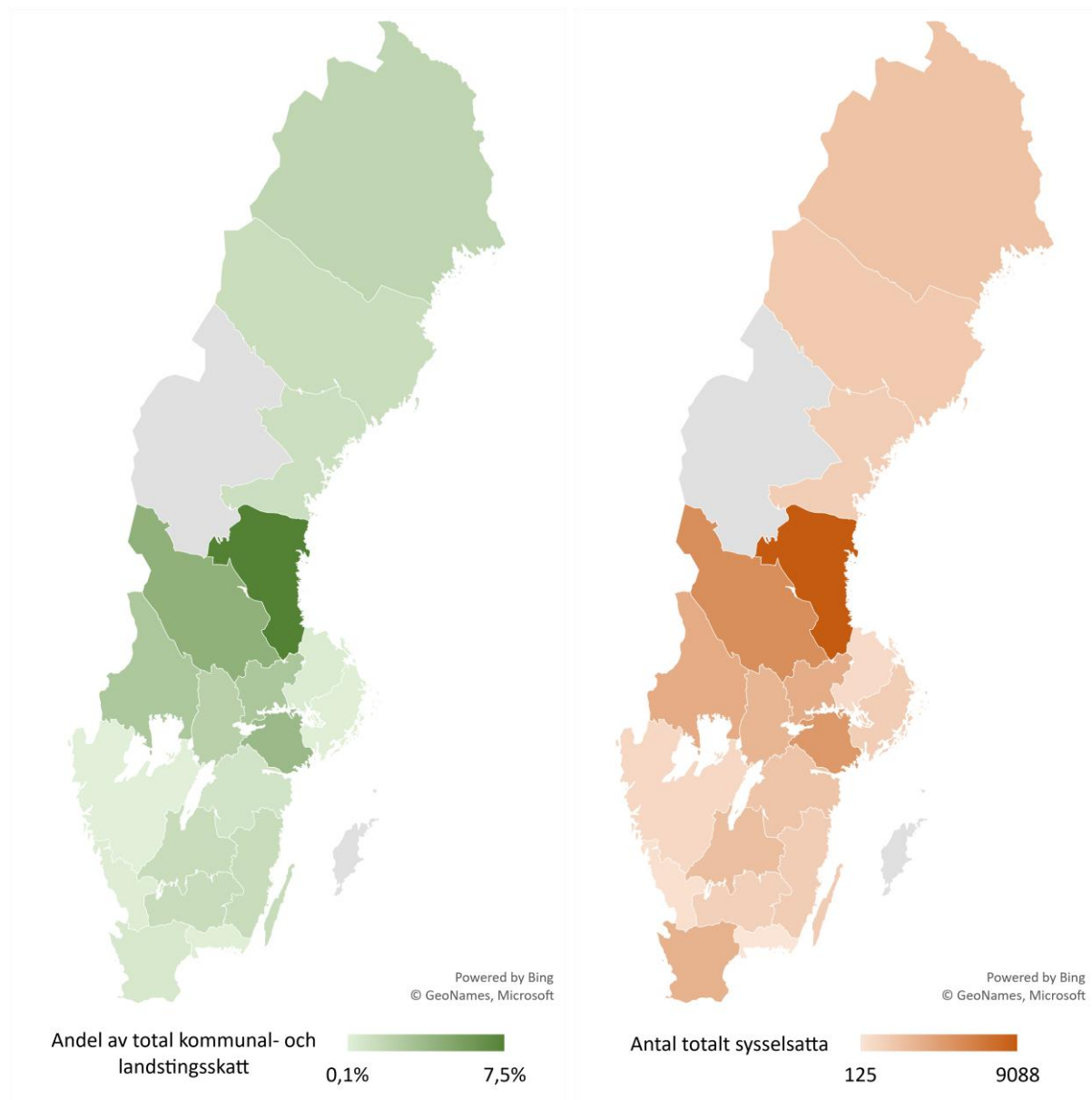
Stål- och metallindustrins betydelse kan även analyseras på regional nivå genom att exempelvis beräkna hur stor del av regionens totala sysselsättning branschen utgör. Detsamma gäller för förädlingsvärdet. Utifrån detta är det möjligt att analysera hur mycket skatteintäkter som de sysselsatta inom stål- och metallindustrin genererar. Dessa intäkter kan sedan väntas bidra till att finansiera offentliga tjänster inom kommunen och regionen.

Nedan följer en analys av stål- och metallindustrins bidrag på regional nivå för att belysa stål- och metallindustrins bidrag till välfärden runtom i landet. Multiplikatorerna som används för de regionala beräkningarna är på riksnivå eftersom I/O-statistiken inte finns indelad regionalt. Vi har därmed gjort antagandet att multiplikatorerna på regional nivå är samma som på nationell nivå. I fem regioner, Stockholm, Södermanland, Gotland, Jämtland och Norrbotten, saknas antal anställda i SCB:s data på grund av sekretess. Istället används Industriarbetsgivarnas interna statistik, förutom för Gotland och Jämtland där intern statistik saknas (se appendix för mer information).

På regional nivå jämförs skatteintäkter, sysselsättning och bruttoregionprodukten för stål- och metallindustrin med respektive statistik från resten av näringslivet (se appendix för vilken statistik som används). Skatteintäkterna från sysselsatta inom stål- och metallindustrin jämförs med regionens kostnader, inklusive skatter och sociala avgifter, för offentliganställda. För att få en bättre bild av stål- och metallindustrins regionala betydelse analyseras även hur stor del av regionens totala förädlingsvärde som produceras inom stål- och metallindustrin.

Figur 1. Andel av regionens skatteintäkter

Figur 2. Antal direkt och indirekt sysselsatta

Anm: I de gråmarkerade regionerna saknas statistik då uppgifter över antalet anställda inom stål- och metallindustrin är sekretessbelagt av SCB.

Utifrån Figur 9 och 10 är det tydligt att stål- och metallindustrins betydelse varierar mellan olika regioner. Resultaten visar att region Gävleborg är mest beroende av stål- och metallindustrin för finansieringen av sin välfärd. I Gävleborg utgör stål- och metallindustrins direkt och indirekt sysselsatta 5,5 procent av den totala sysselsättningen och dessa står för 7,5 procent av regionens totala skatteintäkter. Skatteintäkterna från stål- och metallindustrin motsvarar 2 755 jobb för offentliganställda i Gävleborg (se Tabell 7). Utöver de jobb som stål- och metallindustrin direkt och indirekt skapar, kan skatteintäkterna alltså potentiellt bidra till ytterligare 2 755 arbetstillfällen inom offentlig sektor. Om alla skatteintäkter skulle användas till att finansiera offentliganställda skulle stål- och metallindustrin bidra till 7,3 procent av Gävleborgs alla sysselsatta. Eftersom skatteintäkter inte enbart används till att anställa personal inom den offentliga sektorn så bör det sanna värdet ligga någonstans mellan 5,5–7,3 procent.

Tabell 7. Stål- och metallindustrins direkt och indirekta sysselsatta bidrog 2018 till...

Region	Andel av regionens totala skatteintäkter från kommunal- och landstingsskatt (procent)	Motsvarande antal offentlig-anställda	Andel av alla sysselsatta (procent)	Andel av regionens totala förädlingsvärde (procent)
Gävleborg	7,5	2 755	5,5	14,1
Dalarna	4,3	1 594	3,3	4,0
Södermanland	3,7	1 328	3,0	4,2
Västmanland	2,9	974	2,4	3,0
Värmland	2,8	968	2,3	3,2
Örebro	2,2	839	1,8	2,5
Norrbottnen	1,9	663	1,5	0,1
Kalmar	1,4	429	1,1	1,7
Kronoberg	1,4	339	1,2	1,4
Jönköping	1,4	631	1,1	1,3
Västerbotten	1,4	498	1,1	2,8
Västernorrland	1,3	421	1,1	1,7
Östergötland	0,9	514	0,8	1,0
Skåne	0,6	1 002	0,4	0,8
Uppsala	0,4	199	0,3	0,4
Halland	0,3	116	0,2	0,4
Stockholm	0,2	603	0,1	0,3
Blekinge	0,2	37	0,1	0,2
Västra Götaland	0,1	255	0,1	0,2
Gotland*	-	-	-	0,2
Jämtland*	-	-	-	0,7
Riket	1,1	14 166	1,0	1,2

* Uppgifter om antal anställda är prickade av SCB på grund av sekretess.

För riket som helhet står stål- och metallindustrin för drygt en procent av alla skatteintäkter från arbetsinkomst. Skatteintäkterna motsvarar 14 166 tjänster inom offentlig sektor. Utöver de 51 160 direkt och indirekt sysselsatta inom stål- och metallindustrin skulle alltså ytterligare 14 166 personer kunna sysselsättas av de skatteintäkter som stål- och metallindustrin genererar.

Totalt produceras 14,1 procent av Gävleborgs förädlingsvärde av företag som direkt och indirekt verkar inom stål- och metallindustrin. Sett till riket som helhet uppgår motsvarande andel till 1,2 procent.

Appendix

Statistikkällor

Beräkningar är gjorda med statistik från SCB, Sveriges kommuner och regioner (SKR) samt industriarbetsgivarnas interna lönestatistik.

Datakällor:

- Statistik från SCB: input/output-data, anställda (FEK och KS), sysselsatta (NR), förvärvsarbetare (RAMS), skattesatser, medellön kommuner och regioner, skatteintäkter kommuner och regioner, bruttoregionprodukt (NR), samt export- och importdata.
- SKR: anställda i kommuner och regioner.
- Industriarbetsgivarna: intern lönestatistik

Eftersom NR-statistiken inte finns uppdelad regionalt används istället sysselsättningsstatistik från RAMS och FEK samt förädlingsvärde från NR som genomgått mindre justeringar (SCB uppdaterar NR-statistiken kontinuerligt och retroaktivt). Detta medför att siffrorna för riket i Tabell 7 skiljer sig något från de i Figur 2 och Figur 4.

Stål- och metallindustrin

Stål- och metallindustrin är definierad som företag i huvudgruppen C24 enligt svensk näringsgrensindelning (SNI) 2007.

- SNI C24 Stål- och metallframställning, dvs "Framställning av järn och stål samt ferrolegeringar", "Tillverkning av rör, ledningar, ihåliga profiler och tillbehör av stål", " Annan primärbearbetning av stål", " Framställning av andra metaller än järn" samt " Gjutning av metall"

Sysselsatta

Begreppet skiljer sig från anställda. I analysen har antalet sysselsatta tagits fram med hjälp av SCB:s så kallade Input-/Output-analys (I/O), som baseras på SCB:s årliga enkät till företagen; Företagens ekonomi samt Arbetskraftsundersökningen (AKU). Enkätsvaren möjliggör en mer utförlig beskrivning av företagens ekonomi och den sysselsättning de skapar än övrig offentlig ekonomisk statistik. Begreppet anställning blir allt mindre relevant i takt med att allt fler av de sysselsatta inom industrin inte är anställda av det producerande industriföretaget, utan är underleverantörer, anställda inom bemanningsföretag eller konsulter etc.

För att skilja på sysselsatta enligt I/O och sysselsatta enligt NR används i rapporten begreppet *totalt sysselsatta* för att beskriva direkt + indirekt sysselsatta enligt I/O. *Sysselsatta* används för att beskriva sysselsatta enligt definitionen i NR.

Begreppet totalt sysselsatta enligt I/O-statistiken delas upp i direkt sysselsatta och indirekt sysselsatta. De direkt sysselsatta är de som arbetar i det sista steget av förädlingskedjan. En vanlig yrkeskategori är maskinoperatörer. I/O-statistiken visar att förhållandet mellan direkt sysselsatta och totalt antal sysselsatta i stål- och metallindustrin är 1:2,9. En tjänst i produktionen genererar alltså 1,9 ytterligare tjänster.

De indirekt sysselsatta är alla andra som arbetar längs produktens värdekedja och vars insatser är nödvändiga för produktionen. Dessa personer arbetar "uppströms", till exempel som leverantörer av råvaror, utrustning till smältverk, transportörer, städtjänster, underhållstjänster och så vidare. Här ingår också de flesta tjänstemän på företagen, såsom ekonomer, säljare och ledning. De indirekt sysselsatta är ofta, men inte alltid, anställda i andra branscher (andra SNI).

Personer som är sysselsatta "nedströms" i värdekedjan ingår dock inte i beräkningarna. Hit hör personer i tjänsteföretag såsom ortens pizzeria, dagligvaruaffär med mera. Dessa arbetstillfällen är dock i praktiken – särskilt på orter med en stor andel sysselsatta i stål- och metallindustrin – i stor utsträckning beroende av näringslivet på orten.

I/O-beräkningarna görs endast på nationell nivå varpå en omräkning till regional och lokal nivå har gjorts med antagandet att förhållandet mellan anställda i stål- och metallindustrin och sysselsatta är samma på regional nivå som på nationell nivå. Den multiplikator som använts för omräkning från anställda till sysselsatta är därför 1,9, vilket är på nationell nivå.

Andel av total kommunal- och landstingsskatt

För att beräkna stål- och metallindustrins skattebidrag har Industriarbetsgivarnas interna lönestatistik använts. Totala skatteintäkter beräknas som antal sysselsatta $\times$ medellönen $\times$ skattesatsen. För att räkna fram kommuner och regioners totala lönekostnader används det genomsnittliga personalomkostnadstillägget från SKR på 39,2 procent för kommuner och 46,5 procent för regioner 2018.

Andel av regionens totala förädlingsvärde

Stål- och metallindustrins bidrag till BRP är också framräknat med hjälp av I/O enligt samma princip som sysselsättning. BRP motsvarar värdet av produktionen minus värdet av insatsvarorna. Multiplikatorn för uppräknings från direkt till totalt förädlingsvärde är 2,6 enligt I/O. Det ger en motsvarande multiplikator för uppräknings av BRP (enligt nationalräkenskaperna till total BRP, inklusive indirekt värdeskapande) på 1,4.

Ofullständiga data

I statistiken över anställda och förädlingsvärde (FEK) som beställts från SCB har fem regioner prickats på grund av sekretessproblem. Regionerna i fråga är Stockholm, Södermanland, Gotland, Jämtland och Norrbotten. För alla regioner utom Gotland och Jämtland har Industriarbetsgivarna intern statistik över löner och sysselsättning inom anslutna medlemsföretag. I dessa regioner används alltså den interna sysselsättningsstatistiken. Att använda den interna statistiken istället för offentlig statistik i dessa regioner bör inte påverka tolkningen på ett negativt sätt. Snarare bör det innebära att det blir en underskattning av sysselsättningen i dessa regioner, eftersom bara medlemsföretagen räknas in.

När det kommer till förädlingsvärdet i de fem regionerna redovisar SCB en sammanslagning av SNI 24 och 25. För att beräkna förädlingsvärdet används, för Stockholm, Gotland och Jämtland, andelen SNI 24 av SNI 25 på riksnivå för att räkna ut de regionala andelarna. Här blir antagandet att förhållandet mellan SNI 24 och SNI 25 är samma på riksnivå som i de tre regionerna. För Södermanland och Norrbotten har Industriarbetsgivarna mer komplett statistik över sysselsättningen så i dessa två regioner används andelen sysselsatta för att

beräkna andelen förädlingsvärde, det vill säga förhållandet mellan SNI 24 och SNI 25. I de två senare regionerna blir det troligtvis en underskattning av förädlingsvärdet. I de tre tidigare regionerna blir det potentiellt en överskattning, även om det inte går att säga om det är en under- eller överskattning.

Övriga antaganden

Alla direkt och indirekt sysselsatta behöver inte nödvändigtvis vara boende i den aktuella regionen och betalar därmed inte skatt där. Överlag kan det dock antas att denna effekt jämnar ut sig mellan regioner. En del pendlar ut medan en del pendlar in.